

הלאכת מחשבת

דיון לעומק בנושאים עיוניים ~ רעיונות והערות ~ בפרשת השבוע

פרשת השבוע "תצוה" (ובו ז' עניינים בביאור הפרשה ופרק "נחשבה")

"מתוך ההפיכה" (סיפור היסטורי מפעים מהעבר הלא רחוק)

פרק צ"ט "כוחו של מי יגבר?"

א) מפני מה תמיד של הנרות אינו יכול להתפרש כפשוטו?

איתא בפרשה (פ' כ"ז פס' כ') **ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד".**

ובפרש"י: תמיד, כל לילה ולילה קרוי תמיד, כמו שאתה אומר עולת תמיד ואינה אלא מיום ליום, וכן במנחת חביתין נאמר תמיד ואינה אלא מחציתה בבקר וחציתה בערב, אבל תמיד האמור בלחם הפנים משבת לשבת היא".

ובשפת"ח ביאר כוונת דברי רש"י, דלכאורה יש לתמוה שהרי הנרות אינן דולקות אלא רק מערב עד בקר, מכל מקום הוא קרוי תמיד, כפי שאנו מוצאים בעולת התמיד שאף בה נאמר תמיד ואינה רק בבקר ובין הערבים, כמו כן מנחת חביתין מחציתה בבקר ומחציתה בערב, הרי לנו שתמיד אין הכוונה תמידיות מוחלטת, אלא מעשה שנעשה בכל יום ויום והכוונה של תמיד קיום שהוא לעולם (כל זמן שבית המקדש קיים).

אכן גבי לחם הפנים שנאמר בו תמיד ומאידך נאמר וביום השבת יערכנו שם נאמר דין תמיד שיהיה הלחם תמיד על השולחן (עד כדי שאפילו אם הלחם נפסל יש לנו חובה להניחו על השולחן כדי לא להותיר את השולחן ריקן ושם תמיד הוא כפשוטו).

והנה אם אמנם משמעות תמיד ניתנת להתקיים גם במונח מיום ליום מכל מקום היכא דאפשר לקיים את התמיד כפשוטו ממש ודאי צריכים לפרש כפשוטו ממש, ולגבי הדלקת הנרות אם מצוות ההדלקה היא רק בלילה והמצוה היא "להעלות נר תמיד" דהיא מעשה ההדלקה שנעשית בערב שפיר מובן, דאי אפשר לפרש את המונח תמיד רק בעניין להדליק את הנרות ולתת להן מידה שתהיה מערב עד בקר.

ברם שיטת הרמב"ם (פ"ג מהלכות תמידין ומוספין הל' י') שהנרות ידלקו גם ביום כפי שכתב שם וז"ל "דישון המנורה והטבת הנרות בבקר ובין הערבים מצוות עשה שנאמר יערוך אותו אהרן ובניו" אמאי לא נוכל לפרש יותר כפשוטו שהן תמידיות שהרי הן דולקות כל היום? ובספר "איילת השחר" למרן רשכבה"ג הגרא"ל שטיינמן

זיע"א ביאר דלא קשיא מידי, שהרי אין כוונת הרמב"ם להדליק אותן גם ביום אלא המצוה היא להניח את הנרות דלוקים כל היום. וכן למד בדברי הרמב"ם בחדושי רבינו חיים הלוי זי"ע (הלכ' ביאת מקדש פ' ט' הל' ז') ובחזו"א (מנחות סימן ק' סק"ח כתב שאפילו אם קוף ידליק את המנורה תהיה כאן הדלקה כשרה, כיון שאין המצוה במעשה ההדלקה רק שיהיו הנרות דלוקות.

ואם אמנם אפשר היה לפרש שכוונת תמיד שיהיו הנרות תמיד דלוקות, ברם הרי כתוב בפסוק "להעלות נר תמיד" ומשמעות הפסוק למעשה ההדלקה וזה הרי אינו תמיד אלא די במעשה אחד ואחרי זה הנרות דולקות מאליהן ועל כן אי אפשר לפרש את הלשון תמיד כבלחם התמיד שהכוונה תמיד לחלוטין יעוי"ש היטב.

ועדיין צ"ב, שהרי גם בלחם הפנים עושים מעשה עריכה אחד ואחרי כן הלחם מונח מאליו כל השבוע וכיוצא בזה יהיה בנרות וצ"ב.

ב) למה נחלקו המכנסים מיתר הבגדים?

איתא בפרשה (פ' כ"ח פס' מ') **"ולבני אהרן תעשה כתנת ועשית להם אבנטים ומגבעות תעשה להם לכבוד ולתפארת".**

ולהלך (פס' מ"ב מ"ג) **"ועשה להם מכנסי בד לכסות בשר ערוה ממתנים ועד ירכיים יהיו והיו על אהרן ועל בניו בבואם אל אהל מועד או בגשתם אל המזבח לשרת בקדש ולא ישאו עון ומתו חקת עולם לו ולזרעו אחרי".**

יש להתבונן דבבגדי אהרן ובניו נחלקו הבגדים, דיש בגדים שנמנו בצוותא חדא, ונקראו בגדי כבוד ותפארת, ואילו המכנסיים לא הוזכרו רק לבסוף, והתם נאמר לכסות בשר ערוה, כביכול תיאור של בגד שנצרך מצד מהותו (אף אצל בגדי הדיוט) ואין זה נחשב בצוותא חדא עם הבגדים שנעשו לכבוד ולתפארת, וצריך ביאור בדבר זה שלא נמנו ביחד, וזה שבכל הבגדים התפרש הטעם משום בגדי כבוד ותפארת, ואילו במכנסים הטעם משום לכסות בשר ערוה.

וכך גם בימי המילואים לא נכתב כלל סדר לבישת המכנסים. ואיתא בגמ' ביומא דף (דף ה' ע"ב) אמר ר' יוסי בר חנינא מכנסים אין כתובין בפרשה, כשהוא

בפסוק, וכן הוא ברש"י (שם) אי"כ הרי למעשה המכנסים בכלל, וצ"ב למה אי"כ חילקו אותם לשניים ולמה גבי מכנסים כתבו הטעם שהוא משום להלביש בשר ערוה, הלא לכאורה דין אחד לכולם.

וב'גנת אגוז בספרו על התורה ביאר בעניין, דהנה הרי ביארה התורה הטעם לבגדי הכהונה בפסוק (כ"ח ב') "ולבני אהרן תעשה כתנת ועשית להם אבנטים ומגבעות תעשה להם לכבוד ולתפארת" וכתב שם הרמב"ן וז"ל "לכבוד ולתפארת שיהיה נכבד ומפואר במלבושים נכבדים ומפוארים כמו שאמר הכתוב כחתן יכהן יפאר, כי כל אלו הבגדים לבושי מלכות הן וכו"י יעו"ש. וכן הוא ברמב"ם סה"מ (עשה ל"ג) "שנצטוו הכהנים ללבוש בגדים מיוחדים לכבוד ולתפארת".

הנה מבואר שטעם הבגדים כי הם לכבוד ולתפארת כמו אצל המלכים, וכן מצינו במעיל שהיה מנהג בנות המלכים ללבוש מעילים שתתעטפנה בהן באופן שאינו מכסה את מה שמתחתם אלא הייתה הכתונת פסים אשר תחת המעיל נראית וגלויה, וכן פירש הרמב"ן ז"ל (פס' ל"א) לגבי המעיל שהוא נחלק לשני כנפים מלמעלה עד למטה ולכן תראה הכתונת שמתחתיה, וכן על זה הדרך כתב הרמב"ם (פ"ט מהל' כלי המקדש הל' ב' ויעוין שם בהשגות הראב"ד שתמה בדברי הרמב"ם מניין לו לומר כן) הרי לנו דעניין הכבוד והתפארת בבגדים אלו הוא בזה שמראים הם גם את הבגד שמתחתיהם.

ובתפא"י (בהקדמה לסדר מועד, בכללי בגדי כהונה בד"ה המעיל) ביאר דאף לרש"י (פס' ד') וכן לשיטת הראב"ד שחולקת על הרמב"ם שהיה המעיל כעין חלוק, מכל מקום הכתונת נראית הייתה מתחת לבגד, מלבד כן אצל הכהן הדיוט שלא הלך מעיל נראית הייתה הכתונת וכן הוא במגבעת והאבנט שנראים היו ועל כן ניתן לומר שהבגדים הללו נעשו לכבוד ללבוש, אבל המכנסים אצל אהרן ובניו לא נראים היו כלל, שהרי היו ממתנים ועד ירכיבים ותו לא, והכתונת הייתה מכסה עליהם לחלוטין ואי"כ אין העין שזופת אותם כלל וכיון שכן אי אפשר לומר עליהם שנעשים הם לכבוד ולתפארת.

אשר על כן אפשר לומר הטעם שנחלקו המכנסים מיתר הבגדים, לפי שחלוקים הם לחלוטין בטעם עשייתם כפי שמפרש הפסוק עצמו, דהמגבעת האבנט והכתונת נעשו בשביל לתת כבוד ותפארת ללבוש אותם ואילו המכנסים אינם עומדים לראיה ואין בהם כבוד, ואי"כ עיקר טעמם הוא לכסות בשר ערוה, וכן נראה בפשטות מדברי בעל הטורים (פרי' כ"ח פס' ד') וז"ל "ואלה הבגדים ולא הזכיר מכנסים שלא היו לכבוד ולתפארת ולא הזכיר ציץ לפי שלא היה בגדי" (ובזה גופא צ"ב ואכמ"ל) הרי לנו שעיקר עניין הזכרת הבגדים בעשייתן הוא עניין הכבוד והתפארת שבהן ומכנסים אינם בגד שעומד לכבוד ולתפארת אלא נצרכים מצד צריכות הצניעות, ולפיכך אין עניין ליחד את הדיבור עליהם ודו"ק היטב.

אומר "וזה הדבר אשר תעשה להם לקדש אותם לכהן ליי" (פרי' כ"ט פס' א') להביא מכנסים ועשירית האיפה" והדברים צריכים ביאור.

והנה ברמב"ן (כ"ט פס' ט') אכן עמד בעניין מפני מה לא נאמרו מכנסים בפרשת המילואים וכתב הטעם שהפריש המכנסים מיתר הבגדים, כי כל הבגדים היה משה רבינו מלביש אותם כפי שצווה "והלבשתם" אבל גבי מכנסים שעיקר טעמם הוא כדי לכסות בשר ערוה היו הכהנים לובשים אותם בהצנע. ולפיכך לא הזכיר אותם בסדר ההלבושה, כי שם נאמר הציווי למשה "ולקחת הבגדים והלבשת" ולפיכך גם הפרישם במצוה ובעונש. נראה דלפי דברי הרמב"ן מבואר הטעם למה אכן כתבה התורה את הטעם בלבישת המכנסים לכסות בשר ערוה, כדי לבאר את החילוק שבין הבגדים בעניין הלבישה.

וב'משך חכמה כתב בטעם שפירש באבנטים ומגבעות "תעשה אותם לכבוד ולתפארת" דיעלה יפה לפי הנאמר בגמ' ביומא (דף כ"ג ע"ב) אליבא דר"ל דבעבודת הרמת הדשן אין צריכים רק שני כלים "מדו בד ומכנסי בד" אבל אינו לובש האבנט והמגבעת, כי הם אינם עבור העבודות הפחותות, כהרמת הדשן דהתם לובש הוא את הבגדים הפחותים והאבנט ומגבעת הם עבור העבודות היותר נכבדות, אבל מכנסים וכתונת שש צריכים גם להרמת הדשן.

והוסיף בעל ה"משך חכמה וז"ל "והנה כל דבר שיש בו כבוד בהיותו, לא יהיה בחסרונו פחיתות, אבל דבר שבהעדו יהיה פחיתות לא יהיה בהיותו שלימות וכבוד. והנה בגדים אילו אבנט ומגבעת) יהיו בהווייתם כבוד, אבל על המכנסים בלבשו אותם אינם בגדי כבוד אולם בהעדרם הוא פחיתות, לכן כתב מיתה על המכנסים שאם לא ילבש אותם יהיה פחיתות וחייב מיתה, וזה כדברי הר"י דאורליינש בסנהדרין (דף פ"ג ע"ב) בתוספות ובזבחים (דף י"ז ע"ב) וחייב על ביאה ריקנית באהל מועד בלא מכנסים, אבל על שאר עבודות בגדי כהונה אינו חייב בחסרון רק על עבודה משום זרות דאין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם והיו כזרים ולא על ביאה ריקנית באהל מועד יעו"ש.

הרי דפירש דעיקר העניין של מכנסים למנוע את הפחיתות, אבל אין בלבושו משום כבוד ולפיכך הקפידה התורה על העדרו יותר, ולפיכך לגבי ביאה ריקנית באוהל מועד חייב מיתה, אבל לא על יתר הבגדים רק היכא דהוי עבודה והתם חייב מדין זרות ולא מטעם חסרון בגדים.

ברם ברש"י (בפס' מ"א בד"ה והלבשת אותם ואת אהרן) כתב וז"ל "אותם האמורין לאהרן חושן ואפוד ומעיל וכתונת תשבץ מצנפת ואבנט וציץ ומכנסים הכתובים למטה" הרי שלא פירש כהרמב"ן דאהרן ובניו לבשו את המכנסים בצניעות ולא הוי חלק ממצות ההלבושה של משה (ויעוין בתוס' (דף ה' ע"ב להביא את המכנסים שלמדו מזה הדבר כאילו כתובים המכנסים בהדיא

ופרש"י בפרשה של לבישה ושל צוואה, הוי אומר דהוי ס"ד דאין זה בפרשת בגדי כהונה בחיוב, וכי הוי ס"ד שיהיו משמשים כשהם מחוסרי בגדים? אלא ודאי דריבוי דאהרן בלבישה בלחוד בלי עבודה והוי אמינא כיון דלא הוי כתיבי מכנסים בפרשה אין צריך ללבשם בשעת ריבוי בגדים, ועל זה קמ"ל הגמ' מוזה הדבר שצריכים ללבש את המכנסים גם לריבוי עכ"ד. ברם לפי יסוד דברי מרן הגר"ח אין כלל מובן לס"ד של הגמ' והרי אם לא ילבש את המכנסים לא יהיה נחשב כלבוש ביתר בגדי הכהונה ואיך הייתה ס"ד בגמ' שלא יצטרכו מכנסיים בשעת ריבוי?

קושיא נוספת יש להביא מהגמ' ביומא (דף כ"ג ע"ב) דאיתא התם פלוגתא דר' יוחנן ור"ל בעניין הרמת דשן האם בעי כל בגדי כהונה או די בכתונת ומכנסיים לחוד (ואין הכוונה דאם ירצה יעשה זאת בשני בגדים אבל אם ירצה יכול לעשותם בדי' בגדים, דכבר נסתפק ב"מקדש דוד" בענייני בגדי כהונה דאפשר דלשיטת ר"ל אם יעשה את הרמת הדשן בל די' הבגדים יחשב כיתור בגדים) ויש להבין את שיטת ר"ל, היאך אפשר לעשות את הרמת הדשן (אפילו שנחשבת היא לעבודה פחותה לפי הערך) רק בשני כלים והלא אין שם לבישה על שני בגדים בלחוד בלא כל הדי' בגדים נמצא שלא עשה עבודה אפילו בשני בגדים.

עוד יש לתמוה על דברי ה"בית הלוי" (חל' א' סימן ב' סק"ה) דהעלה לשיטת המשנה למלך (פ"ט מהל' ביאת מקדש) דאם יכנס זר בין האולם למזבח יהיה חייב משום ביאה ריקנית, ולפי דבריו יש לומר דהוא הדין במחוסר בגדים יהיה חייב על ביאה ריקנית לשם, שהרי ילפינן דין מחוסר בגדים מזרות דאין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם ואם יש חיוב זרות בין אולם ומזבח הוא הדין יש חיוב מחוסר בגדים (ברם יש לעיין בדבריו, דדין אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם לא נאמר רק בעניין עבודה ולא בכל עניין, ומאן יימר דבענין ביאה ריקנית נדון לעשותו כזר)

וכתב שם בבית הלוי דאליבא דשיטת ר"ל (דלא בעי רק ב' בגדים להרמת הדשן) נראה דלדין ביאה ריקנית בין האולם ולמזבח אין צריך יותר מבי' בגדים דלא עדיף נכנס מחוסר בגדים מאם היה נכנס להרמת הדשן. וגם בדברי הבית הלוי צ"ע, דאיך יחשב זה שלא לבש את כל הבגדים כלבוש אותם שלבש, שהרי כל הבגדים קשורים זה לזה ובהיעדר אחד מן הבגדים אין חלות שם לבישה על יתר הבגדים?

עוד יש להתבונן במה שהסתפק ה"מקדש דוד" בענייני בגדי כהונה אליבא דמ"ד שאסור ללבש בגדי כהונה שלא לצורך עבודה ורק לצורך עבודה כגון אכילת קדשים מותר ללבש את הבגדים, אם יוכל ללבש פחות מד' בגדים, כיון שלכאורה אין דין מחוסר בגדים שייך כאן שהרי אין כל חובה ללבש בגדי כהונה בשעת אכילה ואי בעי אכיל להו בבגדי חול וכיון שכן יכול ללבש בפחות מד' בגדים או דלמא כל שאינו לבוש בכל

ג) האם כל בגדי כהונה קשורים זה לזה בלבישה?

(מיוסד ומעובד על דברי גבורת יצחק)

איתא בפרשה (פרי' מ' פס' מ"ג) **"והיו על אהרן ועל בניו בבואם אל אהל מועד או בגשתם אל המזבח לשרת בקדש ולא ישאו עון ומתו חקת עולם לו ולזרעו אחרייו"**.

נאמר כאן בדין בגדי כהונה הלכה, דאם ניגשים לעבודה למזבח או לאהל מועד בלא בגדים הרי הוא חייב מיתה. ברם איתא בגמ' בסנהדרין דף פ"ג ע"ב ומחוסר בגדים מנלן (דחייב מיתה בידי שמים) אמר רב אבהו אמר ר' יוחנן, ומטו בה משמיה דרבי אלעזר בר' שמעון י"וחגרת אותם אבנט" (פרי' כ"ט פס' ט') והסמיכות היא על המשך הפסוק שנאמר שם וחבשת להם מגבעות והייתה להם כהונה לחוקת עולם) בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם אין בגדיהם עליהם אין כהונתם הוו להו זרים ואמר מר זר ששימש במיתה.

והתימה זועקת, למה לא נלמד מהפסוק שלנו שמפורש בו להדיא מיתה במחוסר בגדים, וכך עמד בזה רבינו יעקב מאורליינש ז"ל (תוס' ד"ה אין בגדיהן עליהן) וז"ל "הקשה הר' יעקב דאורלייני"ש הא מיתה כתב בהדיא גבי מחוסר בגדים בפר' ואתה תצוה? ותירץ דההוא מיתה אמכנסים כתיבא, כדמשמע פשטיה דקרא, וקרא דוחגרת דדרשינן מיניה אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם איצטריך לשאר בגדים, ומיניה לא הוה ילפינן מכנסים דלא כתיבי התם, ומיהו קשה למאן דילף מכנסים בפ"ק דיומא (דף ה' ע"ב) מוזה הדבר דוי' מוסיף על ענין ראשון. ויש מפרשים דמיתה כתיבה אמכנסים משום אהל מועד, דמחייב מחוסר בגדים ושלא רחוף ידים ורגלים אפילו אביאה ריקנית יעוי"ש היטב.

ברם כבר תמה בתירוצו של רבי יעקב מאורליינש מרן הגר"ח הלוי ז"ע דכללא דלבישת בגדי כהונה חייל על כל הבגדים די' בגדים של כהן הדיוט וחי' בגדי כהונה דכהן גדול, ואם ילבש רק חלק מן הבגדים (כגון בלא מכנסיים) לא יהיה נחשב כלבוש ביתר הבגדים, וא"כ עדיין נחשב הדבר כאין בגדיהם עליהם והוא הדין להיפך אם ילבש רק מכנסיים ולא ילבש את יתר הבגדים אין זה נחשב שלבש מכנסיים, ועדיין קושית רבי יעקב מאורליינש במקומה עומדת, שני קראי למה ליי?

ברם יש לעמוד בדברי מרן הגר"ח הלוי, האם אכן הכלל הזה עומד בכל מקום. ולכאורה נראה מכמה מקומות שאין הכלל הזה עומד, וצריך ביאור רחב בזה. ראש לזה נביא את דברי הגמ' ביומא (דף ה' ע"ב) דאמרינן התם, מכנסיים אין כתובים בפרשה, כשהוא אומר "וזה הדבר אשר תעשה להם לקדש אותם לכהן" להביא המכנסיים. וכבר עמד ב"גבורת ארי" בשיטת רש"י (שם דף ה' ע"א) דאית ליה דכהן שנתרבה בבגדים רק על ידי שיעשה בהם עבודה. ותמה עליו בגבורת ארי, א"כ מה הייתה הס"ד של הגמ' מכנסים אין כתובים כאן

על פי דבריו נוכל לומר ביאור בדברי הגמ' ביומא (ה' ע"ב) דכיון דלא כתיב מכנסיים בפרשה ס"ד דלצורך רבייה לא יצטרכו מכנסיים בשעת רבייה ולא תקשה לן והלא אם אינו לבוש מכנסיים אין הוא נחשב כלבוש כלל בכל השמונה בגדים, דלפי המבואר בדברי מרן הגר"ח דנתחדשה הלכה מיוחדת של לבישה לצורך רבייה שמשווה ללבישה שם לבישה אף אם אין היא לבישה לצורך, וא"כ אפשר לומר על זה הדרך דאף אם אין מכנסיים אין היא נצרכת כלל ללבישת רבייה כיון שהתורה לא כללה זאת בתורת הלבישה

(אמנם יש לעיין), דכל זה אתי שפיר רק לרמב"ם, אבל לרש"י הרי נצרכת לבישה לצורך עבודה, וא"כ אין כאן לבישה מיוחדת והיאך תותר לבישה בלא מכנסיים?

ובדוחק יש לומר דאף רש"י לא פליג על הרמב"ם דלבישת הרבייה אינה לבישת עבודה אלא היא לבישת רבייה אלא דאיכא תנאי בלבישה הזאת שצריכה להיעשות על ידי עבודה דבלא עבודה אין היא לבישה של רבייה, אבל ביסודה היא לבישה של רבייה.

תדע, שהרי לובש אותה גם שלא בשעת עבודה כל ח' ימים כדי שתחול עליה שם לבישה וא"כ יש לומר דאם הייתה לבישה של רבייה בלא מכנסיים אף אם היה עושה בה עבודה לא היה נחשב בה מחוסר בגדים כיון שאין זו לבישה של עבודה בחפצא שהרי אם הייתה זו לבישה של עבודה לא היה שייך שילבש רק ז' בגדים ויעבוד בה עבודה ולא היה מתכחץ בלאו הכי ובכה"ג הוי מרובה בגדים כי נותר הוא כהן הדיוט).

ובזה אתי שפיר גם לשיטת ר"ל דיעשה הרמת הדשן בשני כלים בלבד, דכיון דס"ל לר"ל דהוי העבודה הטעונה רק בשני כלים א"כ יש לזה חלות לבישה של עבודת שני בגדים, ויש לומר דעבודת הרמת הדשן אינה כלולה בכלל עבודת המקדש הטעונה ד' בגדי כהונה אלא אדרבה התחדשה שם הלכה מיוחדת של לבישה לצורך הרמת הדשן שכל מהותה עומדת רק על שני בגדים (ולחכי הוי למקדש דוד צד סברא שאם ילבש ד' בגדים הוי מיותר בגדים).

וכיון שכן זה גופא משהו ללבישה שם לבישה רק בשני בגדים (וכל הכלל שנאמר שכל הבגדים תלויים זה בזה ובלא לבישת אחד מן הבגדים הרי הוא כלא לבוש כלל, כל זה נאמר רק כשהוא צריך לבישת ד' בגדים בכה"ג כל הבגדים תלויים הם זה בזה)

אלא דלפי זה יש לומר באכילת קדשים שנאמרה בזה הלכה שיכול ללבוש בגדי כהונה אבל אינו חייב כלל ללבוש ואם ירצה יכול הוא לאכול גם בבגדי חול, התם אין נראה בשום סברא בעולם שכאן נתחדשה הלכה מיוחדת של לבישה, וכיון שכן נראה לכאורה דלא כ"מקדש דוד" דאם ירצה לאכול עם בגדי כהונה חייב הוא ללבוש את כל הד' בגדים שהרי אין כאן הלכה מיוחדת של לבישה וא"כ ממ"נ או שהוא לובש את כל

הד' בגדים הוי כמי שאינו לבוש כלל בבגדים ואותם בגדים שלובש לא מהני כלל, וא"כ אדרבה יהיה אסור לו ללבוש את הבגדים שאסור ליהנות מבגדי כהונה שלא לצורך, ולבישה כזו היא כלא לצורך עכ"ת"ד ה"מקדש דוד" ובדברי ה"מקדש דוד" צריך עיון, מה הן כלל צדדי החקירה שלו והלא לדברי מרן הגר"ח הנ"ל פשוט כביעתא בכותחא שאין שם לבישה בפחות מדי כלים וא"כ פשוט לחד גיסא את הספק ומאי הוי הצד השני של חקירתו?

ואשר יראה לומר בזה, דאכן לא בכל גווני איתמר האי כללא דרבינו חיים, ולהבנת העניין צריכים להביא את דברי הירושלמי (פ"ק דיומא) גבי משוח מלחמה נשאל באורים ותומים בבגדי כהונה גדולה ואף בחוץ. וביאר מרן הגר"ח ז"ל את דברי הירושלמי דניתן להישאל בבגדי כהונה בחוץ והלא אין לבישת בגדי כהונה מחוץ למקדש? דהנה באמת צריכים להבין היאך משוח מלחמה לובש את שמונת בגדי הכהונה בזמן שאלה והלא אסור לו לעבוד עבודה בח' בגדי כהונה רק בדי בגדים ככהן הדיוט וא"כ איך שייך אצלו לבישת שמונה בגדים שלא לצורך עבודה?

ברם בגמ' ביומא (דף ע"ב ע"ב) מרבינן מקרא "ובגדי הקודש אשר לאהרן יהיו לבניו אחריו" למי שבא בגדולה אחריו, דכהן משוח מלחמה נשאל בהם באורים ותומים. ועל כורחך צריכים לומר דנתחדש דין לבישת בגדים מיוחדת לצורך שאילת אורים ותומים, וכיון שכן לא יפלא הדבר דגם לגבי שאילה בחוץ נאמרה ההלכה הנ"ל, דאף על גב שאין שם לבישת בגדי כהונה לצורך עבודה בחוץ, מכל מקום כיון שנתחדשה הלכה מיוחדת של לבישה לצורך שאילת האורים ותומים והרי שאילת האורים ותומים היא גם בחוץ (בשעת מלחמה) והרי אין שאילה באו"ת אלא בבגדי כהונה גדולה, יש לומר דבהאי הלכה איתמר דין שתהיה ללבישה הזו בחוץ שם לבישה. ובעניין זה יש לבאר את שיטת הרמב"ם (פ"ד ד' מהל' כלי המקדש הל' י"ג) שחלוק על רש"י ביומא (דף ה' ע"א) דרביית כהן גדול היא רק על ידי שלובש את הבגדים לעבודה.

ברם הרמב"ם ס"ל דכהן שלבוש בח' בגדים לחוד אף בלא עבודה מתרבה בזה להיות כהן גדול, והנה אף שלעניין כלאים סבירי ליה לרמב"ם דשלא בשעת עבודה איכא איסור כלאים מפני שאין שם של לבישת בגדי כהונה שלא לצורך עבודה, ולכאורה יש לתמוה על הרמב"ם [לשיטתו] היאך אפשר לכהן גדול ללבוש את הח' בגדים בלא מעשה עבודה?

ברם לפי הדברים הנ"ל ניתן לבאר את שיטת הרמב"ם דאית ליה דלדין ריבוי נתחדשה הלכה של לבישה מיוחדת לרבייה וזה משווי עליה שם של לבישה אף שלבישה זו אינה למטרת עבודה דברגע שיש ללבישה זו מטרה כרביית הכהן גדול לכהונה גדולה אין זו לבישה ריקנית ולפיכך אין בזה איסור כלאים עכ"ת"ד מרן הגר"ח.

משוי ליה זר, מכל מקום משום זרות לחודא אין מיתה, שהרי מדין זר אינו חייב מיתה על כניסה לאוהל מועד, לפי"ז דין מיתה שנתחדש כאן הוא הלכה מיוחדת בדין ביאה ריקנית, דלבישת מכנסים מפקיעה דין מיתה בביאה ריקנית וביתר הבגדים איכא רק דין זרות וזו"ק.

ואם כנים אנו בזה, נוכל לבאר גם את דברי ר"י מאורליינש ז"ל דקרא דהכא אמכנסים כתיב, וקרא ד"וחרת אבנט" קאי על שאר בגדי כהונה, ותמהנו (בשם מרן הגר"ח) והלא כל מי שאינו לבוש אחד מן הבגדים נחשב כאינו לובש כל הבגדים וא"כ תרתי קראי למה לי?

ברם לפי המבואר כאן אתי שפיר, דנראה דגם לר"י מאורליינש לא הוי חיוב מיתה מטעם דהוי זר אלא זוהי הלכה נפרדת מדין מחוסר בגדים ששימש חייב מיתה (כדוגמת הסברא שנאמרה בדעת הריצב"א לענין ביאה במחוסר בגדים לאהל מועד) ואם נאמר שמיתה במחוסר בגדים הוי דין מיוחד ולא מטעם זרות ונתחדשה לבישה מיוחדת למנוע את המיתה, א"כ יש לומר דאם הוי סגי בלבישת מכנסים לחוד כדי להוריד את הדין מיתה דמחוסר בגדים זה גופא הוי משוי ליה דין לבישה אף אם אין לו את יתר הבגדים. א"כ אתי שפיר מפני מה בעינן תרי קראי, חד קרא לאשווי תורת לבישה לענין מחוסר בגדים במכנסיים, והוא דין אחד של אפקעתא, ודין שני נאמר על יתר בגדי כהונה בלא מכנסיים. ואין בגדיהם עליהם שנאמר בסנהדרין (דף פ"ג ע"ב) הוא דין שני שנאמר לגבי יתר הבגדים ובלא מכנסיים כיון שהרי אין מכנסיים כתובים שם על כן דין הלבישה מתייחס רק ליתר הבגדים בלא מכנסיים, א"כ איכא הכא תרתי דיני לבישה, אחד במכנסיים ואחד ביתר הבגדים, ואחד אינו קשור לשני, ולכל אחד בעינן קרא בנפרד, ואתי קושיית הגר"ח על נכון, ודו"ק היטב.

***

(מהרה"ג החו"ב בעל ויברך דוד שליט"א)

ד) למה לא נזכר משה רבינו בפ' תצוה

כתב הבעה"ט: "לא הזכיר משה בזה הסדר משא"כ בכל החומש שמשעה שנולד משה אין סדר שלא הוזכר בה (חוץ ממשנה תורה) והטעם משום שאמר מחני נא מספרך אשר כתבת וקללת חכם אפילו על תנאי באה, ונתקיים בזה", וכ"כ הדעת זקנים ורבינו בחיי פ' כי תשא (לב, לב) בפסוק מחני נא מספרך, וכן איתא ברעיא מהימנא פ' פינחס רמ"ו ע"א: "מאן לן רב ממשה דאמר ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת, ואמר לצורך, ואע"ג דקב"ה עביד רעותיה עם כל דא לא אשתזיב מעונשא, והא אתמר דלא אדכר בפרשת ואתה תצוה ואתמחי מתמן".

ובפירוש הרא"ש כאן כתב: "תמצא בכל הסדרים אשר בתורה משנולד משה עד משנה תורה שהוא נזכר

הבגדים או שאינו לובשם כלל אבל ללבוש שני בגדים לחוד אין לזה כל משמעות, וזה פשוט ואי"צ לפנים.

איתא בגמ' יומא (דף ז' ע"ב) "ציץ בין שישנו על מצחו בין אינו על מצחו מרצה, דברי ר' שמעון, ר' יהודה אומר, עודהו על מצחו מרצה, אין עודהו על מצחו על מצחו אינו מרצה". ונסתפק בבית הלוי (ח"א ס"ג) אליבא דר' יהודה דבעי שיהיה הציץ על מצחו בשעת ריצוי, אם בעי שילבש הכה"ג את כל בגדי הכהונה כדי שירצה הציץ או דסגי שילבש רק את הציץ לחודיה לצורך הריצוי, והביא הבית הלוי ראייה מתוסי' ביומא (דף ס"ט ע"א ד"ה בגדי כהונה) היוצא בהן למדינה אסור. ותמהו בתוסי' מהגמ' בקידושין (דף ס"ו ע"א) גבי ינאי המלך שאמר לו אליעזר בן פועירה "הקם להם בציץ שבין עיניך" וקשה היאך יקים להם והלא אסור לו ללבוש את בגדי הכהונה מחוץ למקדש? ותירצו דלמ"ד דעודהו על מצחו מרצה יכול ללבוש בכל שעה כדי לרצות וכה"ג יכול ללבוש אפילו מחוץ למקדש.

ובתוסי' קידושין דף ס"ו ע"א (ד"ה הקם להם בציץ שבין עיניך) משמע דבשאר הבגדים אינו יכול, וע"כ צ"ל דלובש הוא רק את הציץ לחוד לצורך ריצוי ומרצה אפילו בלי כל הבגדים יעו"ש, וצ"ע והלא אינו לבוש בכל הבגדים ואיך תחשב לבישת הציץ כלבישה שמרצה? ברם לפי היסוד של מרן הגר"ח מיושבים הדברים, דכיון דתוסי' שם העלו שלצורך ריצוי אפשר אף במדינה ואף שאין לבישת בגדי כהונה מחוץ למקדש?

בעל כורחנו צ"ל דלבישת בגדים לצורך ריצוי ציץ לא הוי מדין לבישה לצורך עבודה, אלא הוי כדן לבישה לגבי שאילת או"ת, לבישה מיוחדת לצורך ריצוי ציץ, וכיון שלצורך ריצוי בעינן לבישת הציץ אף במדינה, יש לומר שלפיכך ס"ל לתוסי' שלצורך הריצוי אין צריכים את כל הבגדים ודאי די רק בלבישת הציץ כדי לרצות, ולפיכך סבר ינאי שיוכל ללבוש את הציץ גם במדינה דיועיל מדין ריצוי ציץ ובזה אין צריכים לכל בגדי הכהונה ודו"ק היטב.

ולענין ביאה ריקנית אם בעינן לכל הבגדים, הנה מצינו שיטת הריצב"א (תוסי' יומא דף ה' ע"ב תוד"ה להביא את המכנסים) שתירץ את הפסוק שנכתבה מיתה במכנסים לחייב על ביאה ריקנית באהל מועד, ונראה לומר אליבא דשיטת הריצב"א דאיכא חיוב מיתה על הנכנס מחוסר מכנסיים לאהל מועד, ואף שלגבי זר שנכנס לאהל מועד אינו חייב מיתה על כניסה לאהל מועד, ולכאורה אם אין בגדיהם עליהם משוי ליה זר (כדאיתא בסנהדרין פ"ג ע"ב) א"כ לו יהיה כזר, הרי אין לזר דין מיתה בנכנס לאהל מועד, למה כהן שנכנס בלא מכנסיים חייב מיתה?

ונראה לומר דנאמרה כאן הלכה מיוחדת להפקיע דין ביאה ריקנית דלזה בעינן לבישת בגדים כדי להפקיע מיתה בביאה ריקנית ולזה נדרשת לבישת מכנסים דאם ילבש מכנסים לחודא פקע איסור מיתה, ואם משום שהוא מחוסר בגדים וכשאין בגדיהם עליהם

לכך אמר להם זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה', **אהרן אחי כדאי ו חשוב ממני שע"י קרבנותיו ועבודתו תשרה שכינה בכם** ותדעו שהמקום בחר בו", מבואר שהשראת השכינה ע"י המשכן שהיא סימן לכפרת עון העגל היתה ראויה לבא דוקא ע"י אהרן, ולא ע"י משה.

ואפשר דהטעם לזה הוא, שידוע שמידת משה רבינו היא מידת הדין, שהיה אומר יקוב הדין את ההר, ומידתו של אהרן היא מידת החסד, כמ"ש "תומך ואורך לאיש חסידך", ולכן כל עבודת יוה"כ היתה ע"י הכהן גדול, שהוא בחי' חסד גמור, וכן עבור חטא העגל נצרכה כפרה גדולה מאוד, לכן הוצרך שתהיה העבודה דוקא ע"י אהרן איש החסד ולא ע"י משה רבינו.

ולפ"ז י"ל בדרך אפשר, דזהו הטעם שנמחק שמו של משה רבינו מפרשת תצוה דוקא, כי פרשה זו כל כולה עוסקת בענייני הכהונה, הדלקת המנורה ובגדי הכהונה וחינוך הכהנים ועבודתם, שעל ידם באה הכפרה הגמורה על חטא העגל, ומשה רבינו הסכים שימחה שמו מכל ענייני הכהונה כדי שיהיה הכל בבחי' חסד גמור בלי תערובת דין, למען תהיה לישראל כפרה גמורה.

ובספר ברכת שמואל עה"ת (למוהר"ש קידנובר) כאן כתב: "ואיתא בזוהר דבשביל שאמר משה מחני נא מספרך לכן נענש שלא נזכר שמו בפרשת של תצוה, וכתב האר"י ז"ל אף דמשה לא כתוב בפירוש בואתה תצוה אעפ"כ נרמז הוא בנעלם כי יש בפ' תצוה ק"א פסוקים כמנין מיכאל"ל והנעלם של משה הוא ג"כ כזה, דנעלם מן מ"ם הוא מ' ומן אות ש"ן י"ן ומן אות ה"א א' נמצא עולה הכל ק"א כמנין מיכאל"ל".

ובספר קהלת יצחק כתב בשם רבינו הגר"א ששמו של משה רבינו נמחה דוקא מפרשה זו משום שברוב השנים חל יום ז' אדר בפרשת תצוה, שהוא יום סילוקו של משה רבינו, ואעפ"כ נרמז הנעלם של משה במנין הפסוקים שהוא ק"א, לרמז שאע"פ שהחיצוניות של משה רבינו ע"ה - דהיינו הגשמיות שלו גופו הקדוש נעדר מאתנו, מ"מ הפנימיות שלו - דהיינו הרוחניות שלו, שהוא תורתו הקדושה שלימד לנו וצדקותיו הרבות עוד חי אתנו וכל ימי עולם לא ישבותו, עכ"ד.

ולפי מה שנתבאר יש להוסיף שידוע בספרים שמידתו של מיכאל היא חסד, נמצא שרק חיצוניותו של משה רבינו היתה בבחי' דין, אך פנימיותו היא גימטריא מיכאל שהוא בחי' החסד, ולכן זה שפיר נרמז במנין תיבות הפרשה, שהיא בבחינתו של אהרן הכהן איש החסד, וכן ידוע שמיכאל הוא הכהן הגדול בביהמ"ק של מעלה, כדאיתא במדרשים ובזוהר, וכן איתא בחגיגה י"ב ע"ב: "זבול שבו ירושלים ובית המקדש ומזבח בנוי ומיכאל השר הגדול עומד ומקריב עליו

מלבד זה הסדר, ותימא הוא, ושמעתי מפי הר"ר דן אשכנזי ז"ל, לפי שמשה אמר לפני הקב"ה על מחילת העגל דבר רע ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת ואז"ל קללת חכם אפילו על תנאי היא באה, אמר הקב"ה אעשה לך לפני משורת הדין, **אמחה אותך מן הספר אשר כתבתי כלומר מספר ואתה תצוה שכתבתי לפני כי תשא**, וזו היא הקללה שעשתה רושם שלא נקרא שם שמו, ובשביל כך לא נזכר משה בזה הסדר". עכ"ל, ומשמע מפירושו שבתחילה היה כתוב שמו של משה בפרשה זו, ואח"כ נמחק.

ולפי דבריו נמצא שפרשת תצוה נאמרה לפני חטא העגל, וכן איתא בתנא דבי אליהו רבא פי"ז: "וכיון שקבלו ישראל עול מלכות שמים בשמחה ואמרו כל אשר דבר ה' נעשה נשמע מיד אמר הקב"ה למשה שיאמר לישראל שיעשו לו משכן שנאמר דבר אל בני ישראל וגו' ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם וגו'", וכ"כ הרמב"ן ר"פ ויקהל שציווי המשכן היה לפני ששבר משה את הלוחות.

אמנם ברש"י פ' כי תשא (לא יח) כתב: "אין מוקדם ומאוחר בתורה מעשה העגל קודם לצווי מלאכת המשכן ימים רבים היה", וכן הוא בתנחומא פ' פקודי אות י"ג: "ואימתי נאמר לו למשה לעשות את המשכן ביום הכפורים... ואותו היום אמר לו סלחתי כדברך ואותו היום נאמר לו ועשו לי מקדש", ולפ"ז פרשת תצוה נאמרה לאחר שאמר משה מחני נא.

ובמדרש הנעלם ריש שה"ש איתא: "פתח ואמר ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת, קללה דא על תנאי וקב"ה מחיל לחוביהו בגיניה דמשה ואעפ"כ **אתמחי מפרשתא מעלייתא באורייתא בפיקודא דעובדא דמשכנא ואיהי פרשת ואתה תצוה דהוה ליה למכתב שמיא דמשה בכל מלה ומלה ובכל פיקודא ופיקודא דתמן ואתמחי מכל ההיא פרשתא דלא אדכר תמן**, הוי קללת חכם אפילו על תנאי אתקיים... **אמינא והא לבתר ואתה תצוה אמר משה האי מלה, אמר לי אין מוקדם ומאוחר בתורה**". עכ"ל, וזהו כדברי רש"י הנ"ל.

ולכאורה לפ"ד רש"י והמדה"נ צ"ב איך התקיים מה שאמר משה "מחני נא מספרך אשר כתבת", הא פרשה זו עדיין לא נכתבה אז, וי"ל שכבר תתקע"ד דורות לפני בריאת העולם כתב הקב"ה את כל התורה אש שחורה ע"ג אש לבנה.

אמנם צ"ב למה נמחק שמו של משה רבינו דוקא מפרשת תצוה ולא מפרשת תרומה, שהיא הפרשה הראשונה שנאמרה לאחר שאמר משה מחני נא.

והנה כתב רש"י בפ' שמיני (ט' כ"ג): "לפי שכל שבעת ימי המלואים שהעמידו משה למשכן ושמש בו ופרקו בכל יום לא שרתה בו שכינה, והיו ישראל נכלמים ואומרים למשה משה רבינו **כל הטורח שטרחנו שתשרה שכינה בינינו ונדע שנתכפר לנו עון העגל**,

מפתחות מונחות תחת מראשותיו של אביו ולא צערו וכו' לשנה אחרת נולדה לו פרה אדומה בעדרו נכנסו חכמי ישראל אצלו אמר להם יודע אני בכם שאם אני מבקש מכם כל ממון שבעולם אתם נותנין לי עכשיו אני מבקש מכם אלא אותו ממון שהפסדתי בשביל אבא".

וּכְתַבּוּ בְּתוֹס' שֵׁם (עבודה זרה כג, ב ד"ה בקשו) שבעל כרחך המעשה של דמא בן נתניה היה בבית שני, מזה שאמרו שלשנה אחרת נולדה לו פרה אדומה בעדרו, וקיימא לן שבימי בית ראשון לא נשרפה שום פרה, כי נסתפקו באותה שעשה משה כל ימי בית ראשון, עד עזרא הסופר שעשה את השניה. ולפי זה כתבו התוס' שכיון שבאותו מעשה מבואר שהיה אפוד אף שהיה מעשה זה בבית שני, מוכח שגם שמיר היה בו, דהא אבני אפוד צריכים שמיר, כדאיתא ברש"י בסוטה (מח, ב) על הא דתניא התם: "אבנים הללו אין כותבין עליהם בדיו שנאמר פתוחי חותם ואין מסרטין עליהם באיזמל שנאמר במלואתם שלא יהו חסרות כלום אלא כותב עליהם בדיו ומראה להן שמיר מבחוץ והן נבקעות מאליהן". [והעיר הרש"ש (גיטין סח, א) שלפי הרמב"ן אין ראיית התוס' ראייה, שהרי אפשר שהיה אפוד ואילו שמיר לא היה].

אך הקשו התוס' על זה מפרק בתרא דסוטה דתנן שם (מח, ב): "משמתו נביאים הראשונים בטלו אורים ותומים משחרב בית המקדש בטל השמיר". ומשמע שהשמיר בטל משחרב בהמ"ק והיינו בית ראשון. ותירצו שבעל כרחך הא דתנן משחרב בית המקדש בטל השמיר זהו על בית שני. וא"כ צריך לומר שיש דברים שנשנו שם שמדובר בבית ראשון, ויש דברים שאירעו בחורבן בבית שני [ובעיקר דברי הגמרא שם על דברים שבטלו עם החורבן, יש לעיין שהוזכר שם גם רכב ברזל. וצריך ביאור מה שייך לומר שהתבטל רכב ברזל, והלא זהו כלי הנעשה בידי אדם. ובאמת שבקרבן אורה שם ביאר את כל דברי הגמרא שזהו דרך רמז למעלות רוחניות. ואפשר לומר שכוונת הגמרא היא שהצליחו לייצר כלי נשק חזקים שגרמו לכך שהברזל הפסיק להגן על האדם].

אבל הוקשה לתוס' על זה מהא דאיתא בגמרא (עבודה זרה נב, ב) שבימי היונים שהיו באמצע הבית השני לא היו יכולים להביא לבנין המזבח אבנים חדשים. וקשה למה לא עשו את האבנים על ידי השמיר, והא היה שמיר בבית שני. ודחקו לתרץ: "וי"ל דעל ידי שמיר אינו נעשה חלק כי אם מבקע כתאנה שלא תהא חסרה כלום אבל אין עושה אותן שלימות שלא תחגור בהן ציפורן ופגימה בחגירת ציפורן פסלה במזבח כדאיתא בפרק קמא דחולין (יח, א ושם).

ג. אמנם הריטב"א (שם כד, א ד"ה לשנה) תירץ בפשיטות שמה שאמרו שבטל אין הכוונה שבטל לגמרי, אלא אפשר להשיגו על ידי טורח גדול, ובאמת מה שאמרו משחרב בית המקדש היינו בית ראשון,

קרבן", וכע"ז בזבחים ס"ב ע"ב ומנחות ק"י ע"א, ולכן נראה שמו להקרא על פרשה זו שהיא מענייני הכהונה.

ויש להוסיף דאיתא בספר תורת נתן למהרנ"ש: "מיכאל ר"ת משה יהיה כהן אהרן לוי", נמצא שבמנין הפסוקים שבפרשה זו נרמזה גם תקנתו של משה, שעתיד לשוב להיות כהן, ושמו ישוב להקרא על עבודת המשכן.

***

"ממדבר מתנה" - עיונים בפרשה (מהרה"ג רבי בניהו כהן שליט"א)

(ה) בענין השמיר ואבני החושן

א הנה בפרשת השבוע נאמרו דיני עשיית האפוד והחשן. וידועה שיטת הרמב"ן (שמות כה, ז) שיש חילוק בין אבני החושן לאבני האפוד, וזה לשונו: "והנה באבני האפוד נאמר (להלן כח, יא) "מעשה חרש אבן פתוחי חותם תפתח את שתי האבנים על שמות בני ישראל", כי היו עושין חריץ בהם בכתיבת השמות כאשר יעשו חרשי האבן, והנה לא היו במלואתם, אבל באבני החושן כתוב (להלן כח, יז) "ומלאת בו מלואת אבן", וכתוב (שם כ) "יהיו במלואתם", "והאבנים על שמות בני ישראל הנה שתיים עשרה על שמותם" (להלן לט, יד), לא מעשה חרש, ולכן לא היה למשה רבינו עצה בהם זולתי בשמיר שהזכירו רבותינו, כמו שאמרו במסכת סוטה (מח, ב) "אבנים הללו אין כותבין עליהן בדיו, שנאמר פתוחי חותם (להלן כח, כא), ואין מפרשין עליהן באזמל, שנאמר במלואתם (שם כ), אבל מביא שמיר ומראה להן והן נבקעין מאליהן". ובמלואתם לא נאמר אלא באבני החושן.

ולא תחוש למה שהוזכר באגדה (גיטין סח, א) איכא שמיר דאייתי משה לאבני אפוד, שהחשן יקראו לו אפוד בדרך העברה, מפני שהוא מחובר בו, וכתוב נמי "הגישה האפוד" (שמואל א' כג, ט), ובחשן היו שואלין". עד כאן דבריו. ומבואר מדבריו שבעשיית החשן, צריך את השמיר בשביל לחקוק על האבנים, וזהו אף לעיכובא. אלא שלשיטתו צריך לדחוק בכמה מקומות בש"ס שמוזכר בהם שהוצרכו שמיר עבור האפוד ולומר שהכוונה היא לחושן ולא לאפוד.

והנה הרמב"ם (כלי המקדש ט, ז) כתב: "ומפתח על האבנים שמות השבטים וכו', וכותב בתחילה למעלה מראובן אברהם יצחק ויעקב וכותב למטה מבנימין שבטי יה כדי שיהיו כל האותיות מצויות שם". ובמשנה למלך על אתר העיר מפני מה השמיט הרמב"ם את דין עשיית האבנים על ידי השמיר.

ב. והנה בגמרא (קידושין לא, א; עבודה זרה כג, ב - כד, א) איתא מעשה בדמא בן נתניה: "פעם אחת בקשו ממנו אבנים לאפוד בששים ריבוא שכן והיו

אורים ותומים נקבעו מכל מקום כל מה שהיה בידם לקיים קיימו וכן אף על פי שבטל השמיר והשמיר היה בא לחוק את שמות בני ישראל על האבנים אפשר שלא חקקום ומה שהיה בידם לעשות עשו".

***

מהגאון בעל "גינת אגוז" שליט"א

ו) "חושן" ו"חושן משפט"

ואלה הבגדים אשר יעשו חושן ואפוד ומעיל וגו' (כח, ד) יש לדקדק בלשון המקראות בענין החושן, דהנה כאן הוזכר "חשן" סתם, ולהלן מינה (פס' טו) נאמר הציווי "ועשית חשן משפט מעשה חשבי" ובאותה פרשה (פס' ל) "ונתת אל חשן המשפט את האורים ואת התומים" קראוהו בפרשה זו "חשן משפט", ושוב בפרשת פקודי (לט, ח) נאמר "ויעש את החשן" ואל הוזכר שם בפרשה "חשן המשפט", וצ"ב.

והנה ז"ל רש"י עה"פ "ונתת אל חשן המשפט את האורים ואת התומים" הוא כתב שם המפורש שהיה נותנו בתוך כפלי החשן, שעל ידו הוא מאיר ומתמם את דבריו (יומא עג, ב) ובמקדש השני היה החשן, שא"י לכהן גדול להיות מחוסר בגדים, אבל אותו השם לא היה בתוכו, ועל שם אותו הכתב הוא קרוי משפט, שנאמר ושאל לו במשפט האורים, עכ"ל,

שמענו בדבריו תרתי, חדא דשם חשן "משפט" הוא ע"ש האורים ותומים שבתוכו, ושני, דלהדין בגד שבו אינו מעכב שיונח האו"ת, ויש מציאות להיות בגד בלא האו"ת. ואם כן הוא, נמצא דתרתני איכא בבגד זה "חשן משפט", דעיקר היותו בתורת בגד הוא גם בלא האו"ת, וזהו שבבית שני כדי שלא יהא מחוסר בגדים לבש הכה"ג את ה"חשן" בתורת בגד, ולא היה זה "חשן משפט", ואכן בכל המקומות שנמנו עיקר הבגדים הוזכר רק "חשן" סתם.

וממילא לא קשה מפני מה לא עשו את אבני המזבח על ידי השמיר בימי היונים.

ובשפת אמת (סוטה מט, ב) כתב ג"כ כעין דברי הריטב"א, על הא דאיתא שם: "משמת רבי בטלה ענוה, וכו', אמר רב יוסף לא תיתני ענוה דאיכא אנא". והקשה המהרש"א על מימרא זו אם היה עניו איך אמר לא תיתני ענוה דאיכא אנא, והא זה נראה כמתפאר בעצמו שרק אצלו נשארה מידת הענוה. וביאר השפת אמת, כי מה שאמרו בטלה ענוה אין כוונתם לומר שבטלה לגמרי, אלא הכוונה היא שהתמעטו בעלי ענוה. וא"כ כוונת רב יוסף שאמר שגם בו קיימת מידת הענוה היתה להוכיח שמידת הענוה לא התמעטה שהרי "כמה יוסף איכא בשוקא" (פסחים סח, ב), ואם מצינו ענוה אצל רב יוסף שמע מינה שעדיין מידת הענוה שכיחה ומצויה.

ובאמת שתוס' עצמם כתבו כן לגבי דברי המשנה שם שבטלה זכוכית לבנה ושירא פרנדא, וכתבו התוס' (ב"מ כט, ב ד"ה בזכוכית; שבת כ, ב ד"ה אנו) שאין הכוונה בטל ממש אלא רק שנהיה לא מצוי. ואם כן קשה מפני מה התוס' בעבודה זרה לא רצו לפרש כדבריהם לענין השמיר, כמו שכתבו בבבא מציעא וכפירוש הריטב"א, שמה שכתוב בטלו היינו שאין זה שכיח, ולמה הוצרכו לדחוק ולומר לענין אבני המזבח בימי יון שהשמיר לא יכול לתקן את אבני המזבח בכדי חגירת ציפורן. וכן יש להקשות על תוס' הרא"ש, שבמסכת בבא מציעא כתבו ג"כ כדברי התוס' שאין הכוונה בטל לגמרי אלא רק שלא שכיח, ואילו כאן הם לא הביאו את תירוץ הריטב"א, אלא כתבו שמשחרב הבית בטל השמיר היינו בחורבן בית שני.

ד. ונראה לומר בפשיטות שסברו התוס' שדוקא לענין זכוכית לבנה יכולים לפרש שאחר החורבן נעשתה הזכוכית לבנה לא שכיחה, לפי שהיתה שכיחה בזמן הבית, ואז ממילא אחר הבית אמרין שירדה בדרגה ונעשתה לא שכיחה. אבל כלפי השמיר אי אפשר לומר שהיה שכיח אפילו בזמן הבית, שהרי בגמרא בגיטין (סח, א - סח, ב) איתא ששלמה המלך טרח כדי להביא את השמיר מאשמדאי וטרח בשביל זה הרבה, וא"כ משמע שלא היה השמיר מצוי כלל, וא"כ בעל כרחך כשאמרה המשנה משחרב המקדש בטל השמיר היינו בטלה לגמרי. ולכן הוכרחו התוס' לפרש שמה שאמרו משחרב המקדש לענין שמיר רוצה לומר בית שני [ועיוין עוד בתוס' (זבחים נד, ב ד"ה אבנים) שהביאו עוד הוכחה לשיטתם].

ובאמת שבזה מיושבת גם שיטת הרמב"ם שלא הזכיר שמיר, משום שכיון שאין השמיר מצוי בעל כרחך שאין דין העשייה על ידי שמיר מעכב. וכן כתב הקרן אורה (סוטה מח, ב ד"ה והרמב"ם), וכן משמע במאירי (קידושין לא, א ד"ה כבוד) שכתב: "ואחר שכן למדת לפי דרכך שאף אבני אפוד לא בטלו בבית שני אף על פי שבטלו אורים ותומים ואבני אפוד משום

כפי תחרא יהיה לו לא יקרע" (פסי לב), דמשמע דקרא אתי כאן על איסור מיוחד במעיל, ובפרט בשפת פיו.

ובאמת דבגמי פריך ודילמא הי"ק רחמנא נייעביד ליה שפה כי הכי דלא ליקרע, היינו שיתכן לפרש דקרא לא אתי לאיסור "לא יקרע" אלא מהלכות עשית המעיל שיהא באופן שלא יקרע, עכ"פ שמעינן דכן הוא פשטות המקרא, דקאי אמעיל דוקא.

ואדרבה צ"ב מנ"ל למילף ולהכליל באיסור זה דלא יקרע גם בשאר בגדי כהונה, ובאמת בשפת אמת (יומא שם) פירש דזה בכלל קושיית הגמי דלמא הי"ק רחמנא נייעביד ליה שפה כי היכי דלא ליקרע, דלכאורה אין מובן קושיית הגמי להעמיד קרא באופן זה, דהלוא להדיא כתיב קרא שפה יהיה לפיו, ולמאי נפק"מ נתנה התורה הטעם, ועל כרחך דאתי לאיסור לאו, ובשלמא לקמן שם גבי לא יזח החושן ולא יסורו הבדים אי"ש קושיית הגמי דאי לא הוי כתיב לו יזח הוי"א דאי"צ לחברם בדוחק וכמו כן לגבי הבדים איצטריך קרא שיהיו בדוחק בתוך הטבעות, וא"כ איצטריך לדינא, אבל הכא למה לי קרא דכתיב שפה יהיה לפיו, ממילא לא יקרע. ואיך ס"ד דאתי קרא לפרש הטעם, הרי אין נוסף בזה כלום. אלא די"ל דכוונת הגמי דאה"נ דהלוא יקרע נכתב ללאו, רק דהטעם של עשיית שפה הוא בשביל לא יקרע, וכיון דחזינן דקפיד קרא על עשיית שפה כדי שלא יקרע, לכן גם הוי לא על הקורע, וא"כ מנ"ל למילף לשאר בגדי כהונה, נימא דדוקא במעיל קפיד קרא בהכי.

והגמי משני, כיון דלא כתיב "שלא יקרע" על כרחך אינו טעם, אלא מילתא באפי נפשה היא, שנאמר גזיה"כ לעשות שפה לפיו, בלא טעם, ואח"כ נאמר לאו "לא יקרע", וממילא אין לחלק

ורק בעשיית החשן הוזכר שצריך החשן להיות חשן משפט, והיינו ע"י שיתנו בתוכו את האורים ותומים, וכפי שמסיים הפסוק את הענין "ונתת אל חשן המשפט את האורים ואת התומים".

ז) בענין איסור לא יקרע בבגדי כהונה

ועשית את המעיל וגו' והיה פי ראשו בתוכו שפה יהיה לפיו וגו' לא יקרע (כח, לא - לב)

איתא ביומא עב, א אמר רחבא אמר רב יהודה, המקרע בגדי כהונה לוקה, שנאמר "לא יקרע". והרמב"ם פ"ט מהל' כלי המקדש הי"ג כ' וז"ל, והקורע פי המעיל לוקה שנאמר לא יקרע, והוא הדין לכל בגדי כהונה, שהקורען דרך השחתה לוקה, ועי"ש במשנה למלך שהביא מבעל קרבן חגיגה שבשאר בגדי כהונה אינו לוקה אלא בדרך השחתה, אבל במעיל לוקה אפילו שלא בדרך השחתה, אבל במעיל לוקה אפילו שלא בדרך השחתה, אמנם המל"מ פליג, וס"ל שגם במעיל לוקה אפילו שלא בדרך השחתה.

והנה משמעות ד' הרמב"ם כפי שנקט הקרבן חגיגה דחלוק אופן הקריעה שנאסר במעיל שהוא בכל אופן ואילו בשאר בגדי כהונה נאסר רק באופן שהוא דרך השחתה, יליע מנלן לחלק בזה, הלא תרויהו, הן במעיל והן שאר בגדי כהונה ילפינן מקרא דכתיב (שמות כח, לא - לב) "ועשית את המעיל האפוד וכו' לא יקרע" וא"כ כיון דמחד ילפותא אתי מנלן לחלק באופן האיסור, ובאמת הן בגמי נמי כיילי להו בהדי הדדי דאמריי "המקרע בגדי כהונה, לוקה שנא' לא יקרע", ומשמע דחד איסורא הוא שנאמר בכל בגדי כהונה, ומנלן לחלק גדר ואופן איסורן.

והנה ראשית ראוי ליתן על לב מה דהך קרא נאמר לענין המעיל, ונכתב בפסוק האיסור עם דיני עשיית המעיל שנתייחד בעשיית פיו "והיה פי ראשו בתוכו שפה יהיה לפיו סביב מעשה אורג

מאכל, אלא גם בשאר דברים, ודלא כהרמב"ם פ"ו ממלכים ה"י].

והנה בגדר "דרך השחתה" שכתב הרמב"ם שנאסר בבגדי כהונה לקורעם דרך השחתה, יל"ע אי תלי שהמטרה היא לצורך השחתה, שרוצה להשחית את הבגד, או שהוא גדר בפעולה שהיא השחתה להבגד.

ונפק"מ כגון בקורע על מתו, דאמנם הוי השחתה לבגד וגדר הפעולה הוי השחתה, מ"מ כיון די ש מצוה בקריעת הבגד י"ל דלא הוי השחתה, אלא לצורך מצוה הוא קורע.

ולהצד שנאסר כל מה שנחשב השחתה כלפי הבגד, שייך שיהא יוצא מכלל זה, בקורע להרחיב הצואר או לעשות בית יד, דכלפי הבגד אינו השחתה אלא תועלת.

והנה הרמב"ם פ"ה מכה"מ ה"ו כ' דכהן קורע על מתו, והק' האחרונים הלא אסור בלאו דלא יקרע, ואיך יקרע על מתו דהוי דרבנן, ובאבי עזרי כ' די"ל דקריעה על המת אינו בגדר השחתה. ועיי חזו"א הוריות שהניח נידון זה בצ"ע.

ונידון הדברים תלי בהנ"ל אי דרך השחתה הוי לפי מטרת הקריעה או גדר הקריעה כלפי הבגד.

ואשר לפי"ז הנה לענין בל תשחית, בודאי השחתה שנאסר תלוי במה שהוא למטרת השחתה, אבל השחתה לשם איזה תועלת, אף שכלפי הדבר הוא השחתה אי"ז בכלל איסור בל תשחית, וכמו שכו' להדיא תוס' ע"ז יא, א ד"ה עוקרין על המלכים. ומעתה אי נימא דגדר דרך השחתה שנאסר בבגדי כהונה היינו מה שכלפי הבגד נחשב השחתה, וא"כ כגון קריעה לאיזה תועלת אסור, ובכה"ג משום איסור בל תשחית ליכא.

ונראה דנידון זה תלי באשלי רבבי, דהנה יעויי כס"מ שמקור הרמב"ם שנאסר דוקא דרך השחתה, ממה דאיי באיסור נתיצת אבן מהמזבח

בין מעיל לשאר בגדי כהונה, אלו ד' השפ"א בביאור קושיית הגמ' והתי'.

והנה לפי האמור דמסקנת הסוגיא דהתורה לא כתבה טעם לעשיית כדי שלא יקרע, מ"מ נראה דאחר דגלי לן קרא "לא יקרע" לאסור בלאו קריעת המעיל, הרי ודאי יש לנו לפרש טעמא דקרא בעשיית שפה לפיו, שהוא כדי שלא יקרע, וא"כ חזינן דקפיד קרא על קריעת המעיל עד שנתחדש בו מטעם זה עשיה מיוחדת בפי המעיל באופן שיהא בו שפה שלא יקרע, א"כ שפיר יש מקום לחלק בין המעיל שבו חידשה התורה קפידא מיוחדת כדי שלא יקרע, והיינו אפילו בקריעה שעלולה להתהוות ע"י השימוש בו, מקפידה על כל קריעה שהיא, ואילו שאר בגדי כהונה לא נאסר קריעתם אלא דרך השחתה. [אכן אליבא דאמת לא נתבאר מנא ליה להסוגיא לדמות כן].

ולפי הנתבאר דילפי' לקפידת התורה ממצות עשיית השפה סביב לפיו, יתכן לומר, כפי משמעות דברי הרמב"ם שכו' וז"ל "והקורע פי המעיל לוקה" דמשמע דדוקא בפי המעיל נאמר איסור מיוחד יתר על שאר בגדי כהונה שנתבאר בהמשך ההלכה שהם דווקא דרך השחתה, והביאור דקפידת התורה נתפרש לענין פי המעיל, בזה הוא דמוקמינן האיסור אפילו בקריעה שלא בקריעה בדרך השחתה, אבל שאר חלקי המעיל וכל שאר בגדי כהונה נאסרו דוקא בדרך השחתה.

ב

והנה יל"ע למאי בעי קרא לאסור קריעת בגדי כהונה משום לאו דלא יקרע, תיפו"ל משום איסור בל תשחית. [עיי יראים ס"י רצז, וסמ"ג לאוין רכט, דהאיסור אינו דוקא בקוצץ אילני

נאמנם גם לדעת הטי"ז י"ל לסתור כותל ביהכ"נ כדי לעשות בו חלונות לאורה, דזה הוי פעולה של תיקון כלפי ביהכ"נ, ולא פעולה של סתירה אשר רק אח"כ יפיק ממנה הסותר תועלת לדבר אחר כנ"ל].

וכן יעויי בנשמת אדם סוף כלל פו דאסור לסתור כותלי ביהכנ"ס לעשות חלונות לעזרת נשים משום שהעזר"נ אין בה קדושה, ולכאוי תלי בהנ"ל, דאי"ז למטרת השחתה ומ"מ כלפי ביהכנ"ס הוי גדר השחתה.

שנא' ואת מזבחותם תיתוצו וכו'. והנה יעויי שוי"ע או"ח סו"ס קנה שנחלקו הפוסקים, אי שרי לשבור מכותל ביהכ"נ כדי להכניס בתוכו דף הנקרא סטענדר, דדעת הטי"ז לאסור, ורבים מהאחרונים חולקין ומקילין בזה, וכן הכרעת המשנ"ב,

וי"ל דתלי בזה, דאמנם מטרת שבירה זו היא לתועלת ולצורך ביהמ"ד, אך כלפי הפעולה בכתלי ביהמ"ד הוי גדר השחתה, ולדעת הטי"ז נאסר מה שהוא בגדר השחתה כלפי הפעולה, ודעת האחרונים דאי מטרתו אינה להשחתה אינו בכלל איסור.

”נחשבה” – הגאון מורנו רבי יחיאל הלוי נוביק שליט"א

בשבילי נברא העולם

ואלה הבגדים אשר יעשו השן ואפוד ומעיל וכתנת תשביץ מוצנפת ואבנט ועשו בגדי קדש לאהרן אחיך ולבניו לכהנו לי.

הנה התכלית והמטרה דהבגדים הוא לכבוד הקדוש ברוך הוא, ולא בשביל כבוד הכהן הגדול בעצמו, וזהו הלשון לכהנו לי. והיינו לי לשמו כבודו.

ולכן אנו מקוננים ביום כיפור על הבגדי כהונה שנאבדו מאתנו בעוונתנו, והיינו לא על מה שנאבד הכבוד מדהכונים, אלא מה שיש מיעוט כבוד שמים של הכהנים בעבודתם, שבזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם, אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם, כמוכאז במנהדרין דפ"ג ע"ב ובבבחים די"ז ע"ב.

אמנם הנכרי בשבת דל"א ע"א, לא הבין כן, וע"כ בא לשמואי הזקן ואמר לו גיירני ע"מ שתשימני כהן גדול, ושמואי דהפו באמת הבין, כי לא הבין אותו נכרי, דמצוות לאו ליהנות ניתנו, אלא לעול, וגם הלל הסכים לזה, אלא שמוצא דרך לחנך אותו מרם שנתגייר, ולימוד אותו דקרא דהחזר הקרב יומת נאמר אפילו על מלך ישראל, כי אין תכלית הבגדים לכבוד האדם המוכבד אלא לכבוד מלך הכבוד השם צבקות שמו.

והנה יש בזה עומק נוסף, שכל ישראל יש להם באמת חלק בבית המקדש ובבגדי כהונה, ובעבודה ובכל הדרך בזה, עד קדוש הקדשים מומש, אלא שבזמן שהכהן הגדול החלק שלו מתבטא בכך שהוא לובש בגדי כהונה, תפקיד הישראל לעומת זאת, הוא לכבוד את בית המקדש על ידי שמירת המצוה דהחזר הקרב יומת. ולכשתימצני, זו הכניסה שלנו – ישראל עם קדושים – שאינם כהנים – לבית המקדש... שכך דווקא כך, אנו מכבדים את בית המקדש בדרכינו, ועל זה גופא אנו מקבלים שכר, ומי יימר איזו מצוה גדולה יותר, ואיזה שכר גדול מחבירו, הנה או זה, או שניהם כאחד טובים. ומשנה מפורשת היא, בריש פרק שני דאבות, והוי זהיר במצוה קלה כבהמורה, שאי אתה יודע מתן שכרן של מצוות.

והנה ביומא דף ע"א ע"ב, תנו רבנן מעשה ככהן גדול אחד שיצא מבית המקדש והיו אזלי כולי עלמא בתריה, כיון דהחזינהו לשמיעיה ואבטליון שבקחהו לדידיה ואזלי בתר שמעיה ואבטליון, לסוף אתו שמעיה ואבטליון לאיפטורי מיניה דכהן גדול, אמר להן ייתון בני עממין לשלם, אמרו ליה ייתון בני עממין לשלם דעבדין עובדא דאהרן, ולא ייתי בר אהרן לשלם דלא עבדי עובדא דאהרן.

הנה מתחילה היו הציבור הולכין ומלווין את הכהן הגדול שזכה לעשות שליחות כלל ישראל, בקדש הקדשים. אמנם כאשר ראו כל העם את שמעיה ואבטליון, שני גדולי ישראל, עזבו מללזות את הכהן הגדול מאחיו, והלכו אחר שמעיה ואבטליון. ואז כאשר באו שמעיה ואבטליון לאפטורי מיניה דכהן גדול, ופירש רש"י, ליטול רשות ממונו, ולפרוש לצד ביתן, אמר להם הכהן גדול, ייתון בני עממין לשלם, ופירש שם רש"י, לשון גנאי הוא, לפי שבאו מבני בניו של סנהריב, כדאמרינן במסכת גיטין (נז, ב), ועל זה השיבוהו גדולי ישראל להכהן הגדול לאמר, ייתון בני עממין לשלם דעבדין עובדא דאהרן, ופירש רש"י, רודפי שלום, ולא ייתי בר אהרן לשלם דלא עבדי עובדא דאהרן, ופירש רש"י, שהחזינהו אונאת דברים, ואמר מר (בבא מציעא נח, ב) לא תתנו איש את עמיתו (ויקרא כה) באונאת דברים הכתוב מדבר, אם היה בן גרים לא יאמר לו זכור מעשה אבותיך. עד כאן הסוגיא שם. והנה למדנו מוכאז, שיתכן שבני עממין, כלומר גרים עושין

מעשה אחרון הכתן יותר מהכתן הגדול, וזהו מה שכל העם ראו, ולכן שבקתו להכתן גדול ואילו אחר שמעיה ואבמליון, וזה גם מה שלימדו שמעיה ואבמליון את הכתן גדול שבימיהם.

ולפי זה יש לבאר גם המעשה הדלל הזקן עם אותו נכרי. והיינו שהלל הזקן שהיה תלמידם של שמעיה ואבמליון כנודע, ראה שבאמת אותו גר נתכוין לשם שמים, ורצה להתגייר באופן שיוכל להגיע לדרגה הרוחנית הגבוהה ביותר שבמעם ישראל, ולכן אמר גיירני על מנת שתשימוני כהן גדול, ולמדו הלל הזקן מה שהוא למד מרבותיו, שגם בתור גר צדק בלא מעלת הכהונה, הוא יוכל להגיע להדרגה הרוחנית הגבוהה ביותר שבמעם ישראל.

ושורש הענין בזה, שזהו סוד יראת שמים, דיראת שמים היא גם המפתח אל הדלת החיצונית וגם הדרך להיכנס אל החצר הפנימית, שהבא לטהר מסייעין אותו, והבא ליטהר, הוא אותו אחד שבא אל המלך במטרה להיכנס אל החצר הפנימית, ואזי מסייעין אותו, וזהו גם כן המפתח החיצון, ודו"ק.

והנה יראת שמים הוא ההרגש הפנימי בכל מצוה ומצוה, וההרגש הפנימי הוא ההערכה לכל מצוה ומצוה, ואם אין להאדם הרגש, הרי אין לו ההערכה, וההערכה נובעת מהכרה הפנימית של עבודת השם וכבוד שמים, וזה מביא האדם לדרגות הגבוהות ביותר, אמנם בלא הכרה פנימית חסר לו גם המפתח החיצון, ובהי עייל ודו"ק.

ונמצא לפי"ז שמי שהוא עובד השם באמת ובתמים, ומתרחק מלהיכנס לבית המקדש, כי התורה אסרה עליו, יכול להגיע בזה גופא לדרגות רוחניות, לא פחות ולפעמים אף יותר, מהכתן הגדול שנכנס לפני ולפנים. והכל נמוך במדת היראת שמים שמתלווה לכל מצוה ומצוה. עד כדי כך, שנוכל לומר שאצל אדם זה הקדש הקדשים שלו הוא האיסור להיכנס לבית המקדש, ובוה זוכה להגיע לשלימות הרוחנית שיתכן לו לאדם שיוזכה עלי אדמות. ואף שנראה לנו שהוא בחוץ אבל הוא בפנים, כי הבית המקדש שלו הוא באותו מקום שהוא נמצא, ומי שצוה

והנה ע"י ההערכה הוא מגיע לשיא הדרגות העליונות וזהו החצר הפנימית, וע"כ יכול להתקשר עם ביהמ"ק ע"י הור הקרב יומת, אבל ללא זאת אפילו הרי לובש בגדי כהונה, עדיין אין לו שייכות לכבוד שמים, שהלא אחשוורוש ג"כ לבש בגדי כהונה, אבל זה היה לכבוד עצמו כמובן, וראה מה עלתה בידו, ונמצא שהלל הורה להגר הדרך כיצד הוא יכול להגיע לדרגה של כהן גדול, והוא ע"י לימוד תבסיס מלכות, מאן מלכי רבנן, ודו"ק והבן עומק תורתנו הקדושה והטהורה, שכל אחד מואתנו בכל דרגה שהוא ובכל מצב שהוא, יכול וצריך לומר, בשבילי נברא העולם...

"מתוך ההפיכה"

פרק צ"ט "כוחו של מי יגבר?"

פרספקטיבה חודרנית:

דילמה עזה עומדת בפני חוקרי חיים שלום-מולי פלד, בדרך כלל עומדים מולם אסירים שמנסים לחמוק מעונש בשקרים והמצאות שניתן להפריכם בנקל, אך המקרה של חיים שלום בנוי על בסיס איתן, ישנן הוכחות רפואיות שלא ניתן לסותרן, כי חיים שלום לקה בהפרעות קשות בדרכי הזיכרון בעת שחלה בדלקת ריאות קשה ביותר, חלקים רציניים מזיכרונו נמחקו לו.

השאלה הייתה, אם זו הפרעה זמנית או בעיה רצינית ביותר שתתמשך תקופה ארוכה מאד, כל עוד לא פיצחו את החידה יש להם בעיה קשה שמפריעה לעבודתם להעמידו למשפט צבאי, אם אכן נמחקה כל תקופת היותו חייל אי אפשר לדון אותו על עריקה, הוא נחשב כבלתי שפוט.

חיים שלום מנצל את הפרעה הזו בכישרון מופלא ביותר, הוא מצליח לשחק בצורה יוצאת דופן את היותו לוקה ב"בלאק אאוט" החוקרים מנסים לקעקע את הסיפור שלו בכל הדרכים שבידם, אחת מהן להביא לו בהפתעה את אחד החיילים הבולטים ביותר במחנה יונה בו שירת, מומי בר שעזר לו לברוח מהמחנה. הם בטוחים שברגע הראשון יגלה סימני הפתעה דבר שישקף את זיכרונו, אבל הם טועים חיים שלום שיער מראש כי כך יעשו לו ולכן התכוון היטב לתופעה הזו, הוא מתנכר למומי בר לחלוטין,

אבל החוקרים לא מתייאשים, הם מנסים את כל הדרכים. בפרקים הבאים נראה את יתר השיטות שלהם, איך הם מנסים להרוס את הבניין הזה, בתוכנית בצורה פסיבית שותפים גם אלופים בכירים, אבל במגמה אחרת לחלוטין, הם מנסים להחזיר אותו לשירות פעיל בלי משפט צבאי, הם מודעים

"טוב אתן לך את השם של גיסי לשעבר, אני לא יודע בדיוק היכן הוא גר כיום, אבל תשאל בגאולה והסביבה איפה גר האבך הצדיק רבי אפרים זלמן הויזמן יאמרו לך, איתנו היה לי הרבה קשר, ספר לו את כל התלאות שאני עובר ובקש ממנו להפוך עולמות שישחררו אותי מהכלא הנורא הזה, בו אין לי לא יום ולא לילה. בכך תכפר על כל מיני חטאים שנראה לך שעברת".

"בסדר גמור, אני הולך עוד היום למקום ההוא ותקוותי שאכן זה יעזור לך לצאת מהמקום".

מומי לא ידע שהוא בעצם בובת משחק בידי החוקרים, הם הצמידו לו אורב שעקב אחריו לכל אורך הדרך, מנוי וגמור בלבם כי הם יוציאו הודאה בכל דרך שהיא, אין להם בעיה לחטט בתוך הקרביים של אפרים זלמן אם יצטרכו, הם חייבים את הטרף.

***

בשעת לילה מאוחרת ביותר הגיע מומי לביתו של ר' אפרים זלמן הויזמן. הוא נקש בעדינות, איש לא ניגש לדלת, באותה שעה היה נתון ר' אפרים זלמן בשיעור עמוק בחו"מ, הייתה לו קביעות עם אביו שלוש פעמים בשבוע, ללמוד הלכות טוען ונטען בעיון רב, הוא רצה להשתלם גם בשטח זה שזה אחד מהמקצועות הקשים שבתורה יש לו חלום להיות טוען אפילו שלא בשכר.

לקחו שתי דקות עד שרב משה יוסף הרגיש שמישהו נוקש בדלת, הוא רמז לבנו שאולי יגש לברך, לא אחת הגיעו מקרים דחופים ביותר אל ר' אפרים זלמן האיש שמסר את עצמו לזולת, לא שלום בית אחד הציל בזכות הגישה המיוחדת שהייתה לו, תמיד ידע איך לרסק את הצדדים הניצים ולהביא אותם לידי הבנה, במתק לשונו ידע לגמד את כל ההרים הגבוהים שנישאו עקב הויכוחים ולעשותם צום גארנישט-לכלום.

לאחרונה התעסק בהצלחת שלום משפחה שכל משכני השלום הטובים ביותר נואשו, זה שנתיים מתחפרים להם הצדדים כל אחד בשלו ואין נכונות לוותר על כלום, לא רק הם עסקו בהמטרת אש וגופרית איש על רעהו, היו שם גם כמה שותפים טובים שעזרו לחמם את האוירה הטעונה בלאו הכי, ריח הגט נישא באויר, השאלה הייתה רק מתי.

ברגע האחרון הגיע יהודי טוב שהציע לשני הצדדים לגשת אל קס אפרים זלמן שידי רב לו בהשכנת שלום בין איש לרעהו, מה אכפת לכם לפני שהמצב יהיה בלתי הפך לעשות עוד ניסיון אחד? שאל, שני הצדדים הסכימו כדי שלא יראה שכל אחד חפץ בהרס הבית. ברגע שהגיעו אל ביתו ראו זה פלא, לפתע כל הרקע והקישוטים שמסביב השתנו שני הצדדים חשו באוירה שונה וניחוחה

לא עוד גיצים ניתנים לכל עבר, לא אחת היה מספר מילתא דבדיחותא שגרמה לפוגג את האוירה המתוחה, כך הצליח להוריד את מפלס המתח. אמנם עדיין הדרך רחוקה לשלום בית מושלם, אבל ל"ב השורות התרחקו בצורה ניכרת, הלבליים הנמרצים ששייפו את הקולמוס שלהם חשו שהפסידו מקח נאה, שני הצדדים כבר הביעו נכונות לדון על שלב ב' לחיים משותפים.

"אולי אחת המשפחות צריכות אותך, הם יודעים שבשעה כזו אתה נמצא בבית חוזה הדרך היחידה להגיע אליך, הלך זו היא מצוה שאינה יכולה להיעשות על ידי אחרים" פסק לו להיתר.

ר' אפרים זלמן ניגש אל הדלת ולמול עיניו המופתעות ניצב בחור מגולח שהלך עם קסקט, יצור שלא שכח בביתו, משום מה היו פניו מוכרות לו, הוא לא ידע מהיכן, ליבו אמר לו שהוא אחד מהבחורים שנשרו לפני מספר שנים, מה יש לו לבוא אליו?

"שלום עליכם, פנה אליו בלבביות, במה אני יכול לעזור לך?"

"האם אני יכול לקחת מזמך היקר מספר רגעים, אני מבין שאתה לומד עכשיו בחברותא עם אדם חשוב ולא נאה להפסיק בלימוד החשוב, אבל נשלחתי אליך בשליחות חשובה ביותר על ידי גיסק לשעבר חיים שלום פינקלשטיין, הוא נמצא כעת במצב איום ונורא והוא זקוק לעזרתך. רק אתה יכול לעזור לו, אמר לי, לכן נשלחתי אליך בדחיפות כדי שתכנס לעניין בעובי הקורה".

"אדרבה ואדרבה, אמור לי באמת מה מצבו, מאד חשוב לי לדעת מה קורה עמו באחרונה".

מאז אותו יום שהיה בביקור חולים לבו מאותת לו כי חיים שלום נמצא בסכנה עצומה, אבל הוא לא ידע לאן פונים, עתה מגיעה אליו פניה מחיים שלום, מי יודע היכן הוא נמצא ומה יוכל לעזור לו?

"אני יכול להיכנס לביתך? לא נעים לי לשהות בחוץ" ביקש מומי להסתיר את ביקורו מעין צופים זרים.

אפרים זלמן הכניסו לחדר צדדי, במקום זה היה מקבל את הפונים אליו, אם לשאלות בהלכה ואם לעניינים דחופים אחרים בכל תחום שהוא. מומי התיישב ליד השולחן ואפרים זלמן הגיש לו מעט תקרובת ושתייה חמה וביקשו בעדינות שיבד.

"וואס פאר אפראגע-איזו שאלה, אך בעהן אנאיד-אני יהודי".

אחרי שטעם משהו סיפר לו את כל השתלשלות העניינים מתחילה, הוא הודה לו כי ידו הייתה בדחיקת חיים שלום כלפי חוץ, מאז לבו נוקפו כי בכך המיט עליו את הסכנה הגדולה, כאשר הצבא מעוניין להושיב אותו בכלא בעון עריקה מהצבא, לא אחת הם גוזרים עונשים חמורים ביותר כדי להרתיע את האחרים, אני חושש מאד שהם יגזרו עליו כעשר שנים ישיבה בכלא, שזה הרס כל החיים שלו, איזו אשה תתחתן איתו כשיצא מהכלא שבור ורצוף לחלוטין.

קצת אחרי חמישה חודשי חיפה אין סופית, נמצא חיים שלום בכלא של מגרש הרוסים והוא עובר חקירות קשות ביותר, הם מנסים לסחוט ממנו הודאה כי הוא מולי פלד שנמלט מהצבא לפני כחצי שנה, אבל חיים שלום נוקט בעמדה מאד מעניינת, הוא מספר שעבר מצב של "בלאק אאוט" שפירושו שכחה רצינית, בשל המחלה הקשה שהייתה לו איבד חלק מן הזיכרון, לטענתו נמחקו ממנו כל השנים בהן שירת בצבא, בעצם עוד קודם לכן, כבר מגיל 16 אין הוא יודע כלל מה קורה איתו.

"רק רגע אני יכול לקטוע אותך באמצע? משהו בסיפור שלך לא ברור לי. אם כפי דבריך שהוא לא זוכר כלום מגיל 16 אם כך הוא לא אמור להכיר אותך, איך אם כן שלח אותך אלי? הרי אתה מכיר אותו רק מהצבא והוא מעולם לא היה בצבא?"

"אתה שואל טוב מאד, באמת הוא לא רוצה להכיר אותי, הוא דבק בקך שהוא לא מכיר אותי, אבל אני זה שפניתי אליו ואמרתי לו שהוא רק יסבול, אם לא יבקש עזרה מבחושן, אז בסוף נעתר לי והסכים לעשות אותי שליח כדי שתבקר אותו בכלא, אולי תוכל להזעיק מבחושן כוחות שיעמדו לעזרתו, לבדו לא יוכל להילחם בצבא, הם חזקים פי כמה וכמה.

"ישר כוח על הידיעה החשובה, אני ואבי שליט"א נעשה כמיטב יכולתנו להזעיק עזרה כדי לחלץ אותו מידי הרשעים".

***

לאחר שיצא מומי מביתו גולל ר' אפרים זלמן את כל העניין בפני אביו, רב משה יוסף חש צער עצום על סבלו של חתנו לשעבר, הוא חש שהוא מתמרק עכשיו הרבה על משווגת העבר, השאלה איך מצליחים במקום הזה, האם יוכל לגייס עורך דין פלילי ברמה טובה שיוכל להוציא אותו מכבלי המאסר?

הם לא יוותרו על טרפם, מטרתם היא להעניש אותו על המחשבה לערוק, כדי למנוע בעתיד חוטאים נוספים שירצו לערוק משוורת הצבא. סביר להניח שירצו להחמיר במיוחד בעונשו, בשל הכעס שלהם על קצין כה מוצלח שיכול היה לטפס בשלבי הסולם הפיקודי ואולי אף להיות מטובי הקצינים הבכירים ולפתע הפך את עורו.

רב משה יוסף החל לעיין בסוגיא העמומה, לאחר מחשבה החליט שקודם צריכים לפעול בדרך הרגילה, הוא ביקש מבנו שיזמין פגישה עם חיים שלום ויגיש מה ניתן לעשות.

***

צוות החוקרים ישב על הקלטות האחרונות, היה להם חומר רב, כל השיחה שהייתה שבינו לבין חיים שלום הוקלטה על ידם, עוד לפני שהגיע לחדר הגיע למקום מקצוען שהסתיר רשם קול משוכלל יחסית לאותם ימים שהיה בידי השירות של צה"ל, הייתה שם קלטת מיוחדת שיכולה הייתה להכיל יותר משעתיים שיחה, כל השיחה הוקלטה היטב, עתה הם ישבו לנתח את החומר, האם יוכלו להוציא הודאה מחיים שלום, הם היו המומים מהפקחות והזהירות של חיים שלום, ניכר היה עליו שהוא שומר על כל מילה שיוצאת מפיו שלא תהווה הודאה ששירת בצבא. אבל עם כל זאת היו להם תהיות רבות, הסיפור הוא לא פשוט מישוהו עובד עליהם, בתוך תוכם הייתה הרגשה כי חיים שלום הכיר היטב את מומי ונזהר מלחשוף את עצמו אליו.

הם עקבו אחרי מומי בעת שנפגש עם אפרים זלמן, הם ראו שנכנס לביתו של אפרים זלמן ושהה משך למעלה מחצי שעה, עתה ידעו את כתובתו, הם ידעו כי הוא מתכוון לבקר אצלם, עליהם להיות מוכנים לפגישה, אולי מהפגישה הזו תצא הישועה.

***

יומיים אחרי כן הגיע אפרים זלמן למגרש הרוסים, הוא הגיש בקשה מסודרת להיפגש עם גיסו לשעבר חיים שלום, הבקשה אושרה מיידית, הם היו מעוניינים בה, כדי שיוכלו ללמוד מהדברים הנאמרים שם.

אבל הם לא ידעו עד כמה חיים שלום זהיר אפילו עם גיסו לשעבר, הוא הבין במקום שחוקרי השב"ס לא בחינם הרשו לאפרים זלמן פגישה מהירה, יש לזה תשלום שיעלה לו הרבה.

הפגישה שנערכה הייתה מצד אחד חמימה מאד, חיים שלום מאד התרגש בשיחה, הוא בכה רבות כשדאה את חברו הטוב שלא עזב אותו בתחנות הקשות, כל כמה שהוא יכול לעשות כדי להושיט עזרה הוא עושה את המיטב, אבל עם זאת לא הייתה שום שיחה שחרגה בין שני החברים, לא היו בה שום מילה על הצבא וודאי לא על תקופת המחנות.

השאלות נגעו רק על מחלתו הקשה שעבר ועל אופן הטיפול שקיבל, מילה אחת לא דובר על כל ההתרחשויות שעברו עליו עד למחלתו, כמו היכן התגורר בתקופה האחרונה, כאילו אפרים זלמן ידע על כל הנעשה עמו, עד לתקופה האחרונה.

אפרים זלמן עשה שיחת הכנה עם אביו, הוא הזהיר אותו חמורות שלא ידבר עמו על הצבא ואפילו לא על פרטים אישיים, אין ספק שאנשי השב"ס יטמינו האזנות סתר, יתכן מאד שהם עלולים להסיק מסקנות שעלולות להפליל את חיים שלום, לכן אמר לו להתמקד רק בתקופה האחרונה ממש ולא מעבר לכך, בעיקר אמר לו לדבר עמו בלימוד, שם לא תהיה להם יד ורגל, ואכן מיד לאחר השאלות האיטיות עברה השיחה לנושאי לימוד, היא הייתה אמורה לבדוק עד כמה שחיים שלום מונח בלימוד.

מהשיחה התברר לשמחת אפרים זלמן כי חיים שלום אכן חזר ללימוד, גם בכלא החזיק גמרא בבא בתרא עליה היה חזר בלא סוף, עד שכמעט ידע אותה באותיותיה, זה שימח אותו מאד, זה העיד כאלף עדים שהשתחרר מהחלום הישן שלו, הוא נזהר מלשייך את עצמו לתקופה ההיא, אם יצליחו לשחרר אותו מהכלא, צריכים לעשות את הכל להחזיר את השידוך.

***

אחרי הפגישה נחקר אפרים זלמן שתי וערב בידי החוקרים, הם ניסו לסחוט ממנו הודאה שגיסו אכן שירת בצבא, אם היו מוצאים פריצה כזו היו מנסים אחרי כן לעמת אותו מול גיסו, איתו היה המשחק יותר קשה.

"מתי התגייס גיסך לצה"ל ואיפה הוא שירת?" נשאל.

"איני מבין על מה אתם מדברים, גיסי הוא לשעבר זה שנים רבות, אין לי מושג מה הוא עשה אחרי שעזב את השידוך עם אחותי תחי" השיב בפשטות בלי להסמיק.

"אם השידוך נעזב, אז מה הקשר שלך איתו?" תמחו החוקרים.

"היינו חברים טובים בעבר זה לא השפיע על הקשר, אבל בפועל, שנים כבר לא הייתה לי שייכות איתו".

"למה לא היה לך קשר עמו, האם כן מתנהגים חברים טובים? לפתע הם שוכחים אחד את השני?" ניב מומחה למשך בלשון.

"היו לנו תחומי לימוד שונים לחלוטין, לפיכך נפרדה דרכינו, אחרי כן התחנתני וכבר לא הייתי פנוי כבחור" ענה ר' אפרים זלמן בפשטות גמורה.

"אז למה ביקשת עכשיו את הביקור, אם אתם רק לשעבר?"

"הגיע אלי איזה בחור שאין לי מושג מיהו, הוא בא בשליחות חיים שלום שהיה מיצר בשל כך שאין לו חברים שבאים לבקר אותו, הוא ביקש מאותו בחור לגשת אלי ולבקשני שאבוא לבקר אותו זה בדיוק מה שעשיתי".

"הסיפור שלך נשמע מחד מאד, אבל כרגע לא נעשה מזה עניין, אבל את האמת אסור לנו להסתיר, כולכם בעינינו שקרנים מובהקים, רק שכרגע אין לנו חומר כנגדך, אבל ביום פוקדי ופקדתי" השמיע ניב אזהרה חמורה כדי לסבר את אוזניו של אפרים זלמן שהוא על הכוונת.

(מעשה בשני בחורים שהיו חברים טובים מאד, ביקש האחד את חברו שיתלווה אליו ללשכת הגיוס כי הוא רוצה להוציא פטור בשל בעיות נפשיות, העילה לכך, הבחור חווה באותו זמן מחזה מזעזע, הוא נקלע לתאונת דרכים קשה וראה מחזות קשים מדי עבורו, כתוצאה מכך השתבש (זו חוות דעתו הפרטית) הוא ביקש להכיר במצבו הנפשי כסיבה להנפקת פטור מהצבא.

חברו נעתר ללוות את הבחור ללשכה, הבחור הציג בצורה טובה למדי, עד שלעיתים לא יכול היה המלווה להימנע מלחייך, למרות רצינות המעמד, צורת עניית התשובות וההמחשות הוויזואליות שהתלוו לצורך העניין יכולים היו לגרום גם לאדם בעל חוש הומור שחור לצחוק, אלמלי חומרת המצב היה פורץ בצחוק אדיר. היות וההצגה של הבחור הייתה מושלמת למדי, לפי כל פרמטר, לא יכול הפסיכיאטר להטיל סופי בסיפור, אולם הוא החליט להלך אימים על הבחור המלווה.

לפני שיצאו מהראיון פנה לפתע הפסיכיאטר אל המלווה באידיש עסיסית וכך אמר לו: בחור'ל היינט איז ער דער פסיכופאט און דו ביסט דער באגלייטער, מארגין וועט זיך בייטען דיא פארשטעלונג, דו וועסט זיין דער פסיכופאט און ער וועט זיין דיין באגלייטער, יענע צייט וועט מען זיך נעמן פון אייך ביידע- בחור היום הוא המשוגע ואתה הוא המלווה, אבל מחר תשתנה התצוגה, מחר אתה תהיה המשוגע והוא המלווה שלך, או אז נבוא חשבון עם שניכם" המלווה רעד מפחד, הוא הבין שהמאבן מבין היטב את ההצגה ולא נותן להם את ההרגשה שעבדו עליו [מאורע שהתרחש בעת לימודי בישיבת בריסק]].

***

הגאב"ד הרב שרייבר זצוק"ל אב לכולם.

מזר מיוחד שנכתב על ידי הגאון רבי אלעזר חיימוב שליט"א מגדולי תלמידיו של מרן הגאב"ד הגאון האדיר רבי פינחס שרייבר זצוק"ל.

נעתק מילה במילה מכתבי הגה"מ שליט"א.

(ד"א)

במלאות 4 שנים לסילוקו לגנזי מרומים ביום המר והנמהר ד' טבת תש"ע של הצדיק רבינו הגאון הגדול פנחס שרייבר זצ"ל שכיחן כהגאב"ד במשך 40 שנה.

עובדות והנהגות ובידור הלכה מכבשונו של עולם שביבים משולחן גבוה של מריה זכולי שמעתתא החלטותיו והכרעותיו בהלכה ובשאר ענייני ציבור, הליכותיו תורתו ותפילותיו שעשו רושם בשמים "צדיק גוזר והקב"ה מקיים" ואשר נשא במשא העם בסבלנות אין קץ ובעינינו ראינו נפלאות מתורתו ותפילותיו.

הדברים נרשמו מפי תלמידו הרב אלעזר חיימוב אשר ראה והיה עד להם במשך למעלה מ-29 שנה ששימש בקביעות את רבינו זצוק"ל, אנו כותבים מעט וכטיפה מן הים מסכת עצומה מסכת עצומה ורבת אנפין אשר לא תמיד הכל אפשר לפרסם ולהעלות על הכתב.

ותורחך אהבתי.

רבינו אשר היה רב הנסתר על הנגלה אשר התאמץ והשתדל כל ימיו להצטנע וללמוד תורה לשמה ובהצנע לכת, כאשר הזדמנתי אליו פעם אחת במוצאי יו"כ עבור עניין חשוב ונכנסתי בקודש פנימה לביתו שברחוב חזו"א, והנה עיני רואות שרבינו שקוע עמוק בסוגיות בענייני טומאה וטהרה במשניות סדר טהרות עם ר"ש ור"מ וכשהסתכלתי בדפי הספר ניכר היה שצהבו מרוב לימוד של עשרות שנים ולומד בחשק עצום ובהתלהבות ושקידה גדולה לאחר הצום אשר כ"א עייף ותשוש, ואילו רבינו פניו להבים ושט וצולל עמוק עמוק במים אדירים ואין מים אלא תורה, משוש לבו הגדול.

וממשפטך יראתי

כאשר ישבנו עמו בדיני תורה ניתן היה לראות היאך היה חובק זרועות עולם בדיני ממונות ולא פעם הכריע הדין לא על הפוסקים (הש"ך והסמ"ע הקצות והנתיבות וכו') אלא כאשר הדברים לא נתבארו דיים בפוסקים היה מוכיח ומכריע להלכה גם על גדולי ישראל לדורותיהם אשר חברו ספרים בפלפול בביאור דברי הגמ' והראשונים כגון שערי יושר או"ש וקה"י.

כאשר הערנו בהלכ', דקל וזן בכובד ראש ותמיד ראו איך זוכר כל פרט מדבריהם של הטוען והנטען ללא שעיין בפרוטוקול, גם אם הדיונים נמשכים חודשים ארוכים היה בקי בק פרט ופרט, ותמיד ידע לסנן התבן מן הבר וראה בחוכמתו כי רבה שבפרט זה סתר הבע"ד את אשר אמר בתחילת הדיון או בדיון הקודם.

חוכמה ותבונה עצומה היה לרבינו להבחין בין דין מרומה לדובר אמת ואת הס"ד שהיה לו. לא פעם דובר כי נברר פרט ע"י מומחים ורבינו היה אומר מסתמא יאמרו כן או מסתמא היה כן והיינו נדהמים לראות כי צדיק יהגה חכמה, איך שחכם עדיף מנביא ל (ב"מהבחין בין תכלת לקלא אילן (ב"מ ס"א)

לא תגודו מפני איש.

רבינו היה דובר אמת בלבבו ובפיו גם כאשר היו אלו אנשי מעמד או בעלי שררה היה מביט בעיניהם ואומר את אשר צריך לומר ואת אשר חשב עליהם ללא מורא וחנופה, פעמים רבות ראיתי כאשר היה מסמן בידו הק' לבעלי הדין לצאת החוצה כי נסתים הדין או שלא רצה לשמוע זה שלא בפני זה והיו אשר היו מנסים להתחכם, והנה זה פלא כאשר סימן בידו לצאת מיד יצאו החוצה בלי אומר ודברים משל היה שוטר חמוש רודף אחריהם. גם כאשר היו אנשים אלימים וחצופים היה פחד ומורא אוחז בהם עד אשר היו עושים את דרכם בזריזות החוצה, זהו שנאמר "ודבריו נשמעים".

כאשר ישא האומן את היונק

אין ספור פעמים כאשר הגיעו אליו רבים, מי לברר הלכה ומי לעצה וברכה ורבינו שהיה חס על כל רגע בקפידא עצומה, הי ה שומע ומאזין לסבלם של קשוי יום ובסבלנות אין קץ ומעודד ותומך ונותן עצה, בכל תחומי החיים הן בחינוך והן בעבודת השם והן במשא ומתן ומקח וממכר, והיה לפלא בעיני כל רואיו שמה שיעץ והורה לעשות, הצליח בצורה בלתי מובנת במסגרת הטבע ויוצאת מן הכלל גם כאשר היו דברים נגד החלטות רופאים ומומחים ועורכי דין בעניינים רבים, רבינו תמיד צדק ומי שנטל עצה ממנו לא נכשל.

היה זה פעם בעניין סבוך נגדר הרשויות (רה"ע דאז) שהורה לפעול בדרך מסוימת שלא מצאה חן בעיני עורכי הדין שיעצו היפך גמור מדעת רבינו ופעלנו ע"פ עצת רבינו והעניין הצליח בצורה יוצאת דופן ובזכות עצה זו הוקמו מוסדותינו ועומדים על תילם ומתנוססים לתפארת. בית מדרש וכולל אברכים וכן שיעורי תורה רבים המתקיימים כל יום אחו"צ במשך כל ימות השנה, וסתירת זקנים בניין. וכן ראינו ס"ד במשך עשרות שנים על מאות שאלות והנהגות בענייני הציבור והמוסדות

ראינו שכל הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה ונותנת לו עצה ותושיה ודבריו נשמעים וכו'. זכינו לא פעם שרבינו טרח להגיע לכולל למסור שיעור בסוגי הנלמדות וצולל במים אדירים בתוך שבילי הסוגי' לפרטיה ודקדוקיה עם אברכי הכולל אשר היו נפעמים מן הבהירות ועומק עיונו הגדול.

המשך בשבוע הבא.

~~~~~